

Gausdal Historielag

Årsmelding for 2015

Årsmøte for driftsåret 2014 ble arrangert i Østre Gausdal Prestegard søndag 15.mars 2015, med 40 frammøtte medlemmer.

Årsmelding og regnskap godkjent.

Styret har avholdt 8 styremøter. Junimøtet i Ulsrud og septembermøtet på Ulsrudsetra. De andre møtene har vært i prestegarden.

Ola Fyksen var møteleder og Svein Fyksen referent.

Sofie Ågot Aulstad la fram regnskapet som viste et overskudd på kr 108 000,-

Styret for 2015 har etter valget hatt denne sammensetning:

Ola Fyksen, leder, valgt for ett år

Arne Halvorsen, nestleder. På valg i 2018

Sofie Ågot Aulstad, kasserer. På valg i 2018

Svein Fyksen, sekretær. På valg i 2016

Ivar Wold, styremedlem. På valg i 2017

Kari Bjerke Batt-Rawden, styremedlem. På valg i 2017

Nils Kristian Lunder, styremedlem. På valg i 2016

Varamedlemmer: (Velges hvert år)

1.Olav Bergum. Innkalles på alle styremøter

2. Håkon Kråbøl

3. Tone Aune Aulstad

Valgkomité:

1. Ingunn Heggen (2016)

2. Lise Thingvald (2017)

3. Johannes Nordgården (2018)

Revisorer: Velges hvert år

Knut Smidesang

Per Ole Nygaard

Styrehonorar: Uendret
Leder 7000 kr
Kasserer 3000 kr
Sekretær 3000 kr
Salgsansvarlig 3000 kr
Styremedlem 1500kr
EDB-ansvarlig 3000 kr

Organisasjon

Styret består av leder som velges hvert år.
6 styremedlemmer som velges for 3 år, med to på valg hvert år.
3 vararepresentanter til styret er på valg hvert år.

Styret konstituerer seg selv med nestleder, sekretær, kasserer, styremedlemmer og salgsansvarlig.

Valgkomité på 3 personer velges for tre år, med en på valg hvert år.

2 revisorer velges for hvert år.

Utvalg oppnevnes av styret og rapportere til styret.

Utvalgene i 2015 har vært:

- Ulsrudutvalget med leder Birgit Kraabøl. Ulsrudutvalget oppnevner medlemmer i utvalget og underutvalg.
- Byggekomite i Ulsrud, leder Kjell Håkon Reistad
- Fotoregistrering med Tor Korsvold som leder
- Kilderegistreringsutvalg ledes av Tor Kristian Nordvang
- Arkiv ledes av Kjell Håkon Reistad.
- Skolemuseumsutvalg med Torgunn Holm Maurset som leder
- Boknemnd, Gausdalsminner og temabøker, ledes av Kjell Solberg
- Garder og slekter i Vestre Gausdal ledes av Arne Halvorsen
- Garder og slekter i Engjomskretsen, «Kjosboka», ledes av Tor Kristian Nordvang
- Småbrukerlagshistorie, bokprosjekt, ledes av Per Audun Øvstehage
- Bibliotek, Ivar B Blekastad
- Turutvalg v/styret
- Markdag v/styret
- Arrangement/ styret
- Dataansvarlig

Medlemstallet for 2015 er 305

Stifterne av Stiftelsen Reidevoll er Gausdal Historielag, sognerådet i Østre Gausdal og menighetsrådet i Follebu. Slik er historielaget del av representantskapet i Stiftelsen Reidevoll og del av valgkomité for Reidevolls styre. 3 personer fra hver av stifterne deltar på årsmøtet i Reidevoll. I 2015 deltok Ola Fyksen og Gunnar Rundtom. Styret i Stiftelsen Reidevoll består

av leder Reidar Holen, Liv Fyksen, Harald Olsen, Jan Toft og Torgunn Holm Maurset (historielagets medlem i styret). I tillegg 3 vararepresentanter. Ola Fyksen har deltatt i årsmøtet i Stiftelsen Reidevoll, og er med i valgkomiteen, som har hatt ett møte.

Gausdal Historielag er medlem av Gudbrandsdal Historielag og Gudbrandsdal Slegtshistorielag. Gudbrandsdal Historielag er bindeledd for lokale historielag og arrangerer fellestiltak. Laget er nært knyttet til Dølaringen Boklag, som utgir Årbok for Gudbrandsdalen. Gudbrandsdal Slegtshistorielag skal legge til rette for samarbeid mellom slektsgranskere utover kommunegrensene.

Gausdal Historielag er nå innmeldt i Landslaget for lokalhistorie.

Hjemmesiden www.gausdalahistorielag.no , er en tjeneste fra Østfold Internett, mекke.no
Gausdal Historielag er på Facebook.

«Tilskuddsportalen» er en nett-tjeneste med linker til forskjellige tilskuddsordninger som lag og foreninger kan søke om tilskudd fra. Gausdal kommune betaler for denne tjenesten. Vi har ikke kommet i gang.

Boklager på Fjerdum.

Etter årsmøtet:

Musikk ved Kari Bjerke-Rawden og Paul Batt-Rawden. Variert med sekkepipe, torader, gitar, fele og fløyte. Musikken var folkemusikk fra ulike land, bl.a. fra Skottland og Irland.

Birgit Kraabøl holdt et interessant kåseri om **Øverbygda** i Østre i gamle dager.
Åresalg.

2015

Gausdal Tidende 28. årgang er distribuert til alle husstander i Gausdal i februar måned. Fungerer som innkalling til årsmøtet med innlagt giro for kontingentinnbetaling. Tidsskriftet gir en kort informasjon om virksomheten for året som har gått, i tillegg til noe småartikler og aktuell informasjon om laget.

19.februar deltok vi på Gausdalsmessa 2015 på Thon Hotel Skeikampen med boksalg.

26.april arrangerte vi Minnemarkering 1940-45 i Østre Gausdal Prestegard. Over 100 møtte opp på arrangementet.

5.mai Arrangerte «Skrivekurs med Bente Bratlund» sammen med Frivilligsentrale

10.mai. I samarbeid med Vonheims Venner. Hans Olav Haugen holdt foredrag om hendelen i Tapptjerdalen.

26.-27.juni. Handelsdager ved Segalstad Bru med lansering av Gausdalsminner nr 16.

29.juli Olsok i Ulsrud

2.august. Tur til Valdres folkemuseum måtte avlyses på grunn av for få påmeldte.

16.august.Markdag til ljobua i Grasslåa på Bødalskjølen, med Iver Forset.

22.-23. august. Boksalg på Svastumsdågan.

5.september. Boksalg på Gausdalsdagen.

13. oktober. Kurs i kulturminneregistrering i prestegarden. Kursleder var Torill Nygaard og Nina Hildre fra Oppland fylke.

15.november. Minnesdukveld i Heimly. 80 frammøtte. Filmer om høyberging på Roasetra og lauving hos Ekerhaugen på Holsetra.

20.november. Boksalg på Gausdal husflidslag og Gausdal Quiltelag sin julemesse i Gausdal kulturhus.

Med historielaget til Amerika

Tur til det norske Amerika er planlagt i 2016. Turen planlegges og ledes av Arne Halvorsen. Invitasjon er bekjentgjort på hjemmesiden, facebook og med plakater.

Frigjøringen

Våren 2015 ble preget av at det var 70 års siden frigjøringen av Norge etter 2. verdenskrig.

Dette ble markert med en stor minnemarkering i Østre Gausdal Prestegård den 26. april. Dagen startet med en guidet busstur, med to busser, til steder i bygda der det var krigshandlinger. Ved Jevanhaugen ble det en minnemarkering med kransnedleggelse, taler og fanfare. Tor Korsvold holdt et foredrag om hendelser i området og ulykken der 16 norske soldater ble drept da bussen de satt i ved en feiltagelse ble sprengt av andre norske soldater. Ordfører Hans Oddvar Høystad holdt en minnetale og la ned krans ved minnestøtta som historielaget har satt opp.

Synne Seierthun Bjerke spilte signalet Bønn, og to soldater fra Jørstadmoen sto æresvakt ved kransenedleggingen. Håkon Kråbøl stilte med tyske kjøretøy fra krigen, og med tidsriktig bekledding.

Tormod Hagen forteller

Minnemarkering ved Jevanhaugen

Tor Korsvold, Arne Halvorsen og Hans Olav Haugen fortalte om hendelser langs bussruta som gikk til Svingvoll, Øygardan, Baklia, til Forset og Kråbølsgrenda, der over 3000 norske soldater kapitulerte. Videre gikk turen om Aulestad, der major Broch falt, og om Follebu kirke der det også var trefninger mellom kirka og Segalstad Bru.

Bussturen ble avsluttet med åpen Østre Gausdal kirke og blomsternedleggelse ved grava til de falne soldatene, Ole Kristian Damhaug, sønn av en av de som overlevde ulykken, Alfred Damhaug, ledet minnestunden. Soldatene fra Jørstadmoen stilte også her opp som æresvakt.

På ettermiddagen ble det samling i prestegarden, med servering og åpent skolemuseum. I skolemuseet hadde tidligere lærer og prest Tormod Hagen en skoletime med kåseri om skoletida si i Gausdal, som skoleelev og lærer. Mange av Hagens elever fra hans tid som lærer i bygda møtte opp for å hilse på.

Kveldsarrangementet ble åpnet med dansen Vardevakt med leikarringen Ottar Birting. Deretter et foredrag av Tormod Hagen om hendelser i Follebu i krigsåra, slik han som ungdom opplevde det.

Flere etterkommere av tidsvitner var invitert og møtte opp. Disse ble representert av Ole Kristian Damhaug fra Flisa, han kunne vise en film med intervju med sin avdøde far Alfred Damhaug, troppssjef for de som omkom ved Jevanhaugen. Han berget livet fordi en som var med lastebilen som fulgte etter hadde blitt syk og måtte få sitte i bussen. Tre andre fra lastebilen hadde også blitt sjuke og led samme skjebne. Filmen ga et godt innblikk i historien fra en som hadde vært med på mange hendelser i krigsårene, hendelser som han og mange andre deltagere i krigshandlinger måtte slite med i ettertid.

Minnemarkeringen ble en fin dag, med over 100 fram møtte.

Tapptjerdalen

Som en del av markeringen av 70-års feiringen av slutten på 2. verdenskrig arrangerte Gausdal Historielag sammen med Vonheims venner, en minnekveld for en tragisk hendelse i Gausdal Vestfjell mot slutten av krigen.

Norske motstandsfolk ble overrasket av tyske styrker i deres skjulested i en hytte i Tapptjerndalen, og flere ble drept. Hans Olav Haugen har engasjert seg i denne historien, og fortalte om hendelsen for en lydhør forsamling på rundt 40 personer. At kåseriet engasjerte mange viser det faktum at det ble stilt mange spørsmål og også fortalt historier fra de frammøtte.

Det ble en interessant kveld for de frammøtte. Vonheims venner serverte kaffe i pausen, og de gode kakene gjorde sitt til at kvelden ble vellykket.

Markvandring

Ljorbua i Grasslåa på Bødalskjølen er nesten ferdig restaurert. Søndag den 16. august ble det arrangert markdag med primus motor for prosjektet Iver Forseth som omviser. Ca 15 personer møtte opp i gråværet.

Vi takker de som har stått på for å berge dette sjeldne kulturminnet.

"Minnesdukveld" i Heimly

Ca 80 personer møtte opp på "Minnesdukvelden" i Heimly. Det ble vist en film om høyberging på Roasetra og lauving hos Ekerhaugen på Holsetra, ca 1975. Filmet av Jarle Bye.

Helge Hysjulien spilte trekkspill, med musikk fra Torger Iverstuggun, egen musikk og en låt fra mor si Marie. Ola Fjeldet var til stede som publikum og tok spontant en sang av Torger Iverstuggun.

Jarle Bye var syk og kunne ikke møte på kvelden, men alle som var der skrev seg på en hilsen til han.

Blomster til Hans Hindklev fra Roen gard, Solveig Ekerhaugen, Helge Hysjulien og Ola Fjeldet.

Boknemnda, årsmelding

Siste året har boknemnda bestått av Kjell Solberg (leder), Kirsten Bråthen, Britt Grimstad og Gustav Klaape.

Fram til ferien hadde nemnda 5 møter og vi rakk å få lansert Gausdalsminner 16 før ferien. Vi hadde stand ved lanseringa, på Gausdalsdagene og på Husflidsdagen før jul. Vi har inntrykk av at boka ble godt mottatt, men vi har ikke oversikt over hvor mange bøker som faktisk er solgt.

I fjor høst evaluerte vi året som hadde gått, og kom med innspill til styret om prosessen rund lansering, markedsføring og salg av Gausdalsminner 16. Boknemnda mener at Historielaget har et stort potensiale når det gjelder markedsføring og salg.

Slekts- og fotomøter. Medlemsmøte

Første mandagen i måneden, unntatt i juli og august, er det slekt og fotomøte i prestegarden. Deltagerantallet 10 -15 personer hver gang.

Ansvarlige for møtene er Gunnar Rundtom og Tor Korsvold.

Kilderegistreringsutvalg

Kilderegistreringsutvalget har fått registret flere oversatte kirkebøker på Digitalarkivet. Disse er nå tilgjengelig for alle på nettstedet.

<http://digitalarkivet.arkivverket.no/digitalpensjonatet>

Det blir fortløpende sendt inn nye bøker.

Utvalget består av Tor Kristian Nordvang (leder) Arnfrid Rundtom, Gunnar Rundtom og Nils Nygard.

Fotoregistrering

Tor Korsvold er leder. Arbeidet i fotograppa i 2015 har i hovedsak dreid seg om å skaffe bilder til Historielagets bokprosjekt «Garder og slekter i Engjomskretsen i Østre Gausdal». Det er innlånt bilder fra 28 personer i eller med tilknytning til Engjomskretsen. De som har fått forespørsel om bilder har vært veldig imøtekommende og av det innlånte materialet er det skannet 350 bilder. Ikke alle disse skal brukes i boka, men alle er sikret for Historielagets arkiv. I tillegg er det innlånt og skannet 90 bilder fra 5 personer i andre deler av bygda. To større innlån er lagt litt på vent til nevnte bokprosjekt er slutført.

Avtalen med Gausdøl'n om å publisere ett bilde fra Historielagets arkiv i avisa har vi i noen utgaver benyttet til å spørre etter opplysninger om ukjente motiver. Det har kommet noen tilbakemeldinger på dette, men ikke slik at alt det ukjente nå er kjent.

Årsrapport arkiv

Rapport fra Arkivet i prestegarden: Det er aksesjonsført mottak av 15 arkivavleveringer i 2015.

Kjell Håkon Reistad er arkivansvarlig.

Bibliotek

Ivar B Blekastad er ansvarlig for å registrere bøker som blir innlevert og plassere disse i biblioteket i prestegarden. Bøkene er til utlån. Det må påsees at utlån blir registret i utlånsboka.

Skolemuseet i Prestegarden

I 2015 har skolemuseet vore i bruk ved opplegget for 70-årsjubileet etter krigen, der vi hadde omvising og program. Tidligere lærar og prest Tormod

Hagen (bildet), som mange gausdølar har hatt som lærar, held ein skuletime med fortelling om skuletida si som barn og ungdom i Follebu.

Tormod Hagen har vore lærar på framhaldsskolen i Olstad og mange av hans tidligare elevar møtte opp for å hilse på.

Ragnhild Bjørge og Torgunn H. Maurset har arbeidet med registrering av innkomne bøker og skrifter m.a. frå Jon Iverslien. Elles har museet vore opna for tilstellingar i Prestegarden ved årsmålsdagar og besøk.

Vi ønskjer framleis at skuleklasser skal koma på besøk, men dei må da vende seg til ei frå nemda om det.

Byggekomité

Byggekomité for et planlagt magasinbygg består av Kjell Håkon Reistad (leder), Johs Thallaug, Tor Kristian Nordvang, Birgit Kraabøl og Nils Petter Staum.

Tomta er ryddet og klar for planering. Et møte.

Ulsrud 2015

Sesongen starter i april med ettersyn. Erik Stubberud sveiser hengsel på utedo, etter henvendelse fra Ole Voldbakken. Sistnevnte tar ettersyn på avlingsveg fra nedre til øvre veg. Magasintomta ryddes for flere trær.

I mai begynner grasklippinga. Vårens vaskedugnad utføres av Kari Ellen Enge, Sofie Ågot Aulstad, Gudveig Kristiansen, Ole Voldbakken og Birgit Kraabøl. I juni dukker sauene opp, det blir rakking og saujaing samt pynting etter tømmerhogst hos nabo. I juli fundamenteres for minnestein over Ulsruds siste bruker. Etter herding vipper stein fra Voldbakksætra på plass. Kjell Håkon Reistad har besørget påskrift hos Lillehammer Begravelsesbyrå. Takket være Kjell Håkon, Ole og Iver Hammershaug blir dette et vellykket monument over gardsmuseets gaver og idéskaper Asbjørn Ulsrud.

I august er det tid for dugnad med Terje og Nils Petter Staum, Iver, Kjell Håkon og Ole. Stalltrev ryddes. Dermed kommer stalltrevgulv, som utgjør tak i vognskjul og do, på plass. Det skiftes dørstokk i eldhus, fjøsvegg nord for fjøstrev repareres. Skålen tømmes, det blir graving unna vegger, oppjekking, ny svil og forhøya hjørnestein. Nok et hus er blitt en presentabel del av gardsmuseet med ved, knupp, sagbenk og hoggestabbe. Dagen feires med grilling og bursdagsmarkering (Terje).

Et mannskap på seks får under tak ei mølle fra Grimstad i Follebu. Den var i bruk under krigen, for illegal maling av korn. Mølla er gitt av Petter Grimstad, transport ved Torgeir Grimstad.

I september blir siste tur til sæters for henting av krøtter. Eldhustak på garden er vurdert gjennom sommeren, det er utett. Ole besørger vedkløyving, transport ut ved Kjell Håkon.

I oktober blir det presenning på eldhustak og stenging for vinteren.

I juni har Ungdomsskolens avgangskull vandring til Ulstrup med orientering og rebusrunde på stedet. Historielagsstyret har junistyremøte i Ulstrup. I juli holdes åpent på søndager i samarbeid med Husflidslaget. Omvisere er Svein Fyksen, Ole Voldbakken og Birgit Kraabøl. Sofie Ågot Aulstad og Eva Aamodt besørger kaker og kaffesalg.

Første søndag vises skinnfellarbeid ved Bodil Forseth og Anne Kari Enger. Elisabeth Vegerstøl fra Paulsrud står for steinovnsbaking og brødsalg. Neste søndag stiller Petra Nyheim med strikketeknikker, Kjell Nilsen og Ole står for knivarbeid. Siste søndagen kommer Petras Pop up kafé og Husflidslaget viser veving ved Marte Marie Hårstadhaugen, strikking ved Torlaug Haugen og kabylsk vev ved Irene Moen.

Olsokfeiring i Ulstrup åpner med innvielse av minnesteinen over Asbjørn Ulstrup ved Birgit. Svein Waalen står for kåseri om gardsdrift og virke på Waalen i krigsåra, musikalsk bidrag besørges av Ola Fjeldet og Finn Lund. Frammøte er upåklagelig, - denne dagen og søndagene før, variable værforhold til tross.

Ellers er Pinsemenigheten fra Biri på besøk i mai og Den svenske Afganistankomite i august, samt privat besøk av Jon Barlund med følge. Historielagsstyret har sesongens septembermøte på sætra. Jon Iverslien fra Uppsala har holdt liv i sæterhuset gjennom sommeren, dels med sin Anna Karin, dels alene og med en venn. Vindskier ble skrappt og lange turer tilbaketilagt.

Totale dugnadstimer på alle involverte dette året, ble nær 300 timer. En stor takk til alle.

Jan Ingar Hagen, Knut Sevaldsen, Tor Korsvold, Arve Rundtom og Ole Voldbakken bidro med å få Grimstadmølla under tak. (Foto K .H. Reistad)

Minnestein over gaver og ideskaper av Ulsrud Gardsmuseum. (Foto O.Voldbakken)

Dikteren Hans Børli deltok i krigshandlinger i Gausdal i april 1940. Han hadde da vært med i harde trefninger i Gjøvik der han mistet en god venn fra befalsskolen, Arne Amlien. Dette diktet er til minne om han, og er det første diktet Hans Børli fikk på trykk.

Til en kamerat som falt

1

*Du var meg så kjær som en bror
to korte ungdomsår.*

*Ja, tusen minners fagre hildring
Stiger i hugen sår.*

2

*Skulder ved skulder vi kjempet en natt
da døden grisk gikk på rov.
Under fredfulle stjerner du farget med blod
De første, frysende hestehov.*

3

*En horntone gjallet: Signal til retrett,
-da var du kald og stiv
Aprildagen grydde med vårsus og sol,
Men natta fløy bort med liv*

4

*I lyset av løfter lå livsvegen din,
men alt for landet du gav.
Og derfor skal nordmenns tanker
stå vakt om din tidlige grav.*

5

*Vi alle har gjeld til Norge
For mang en lykkedag god,
den glede DU høstet av atten år,
betalte du med ditt blod.*

Hans Børli

Vi takker alle som har bidratt til at historielagsåret 2015 har vært særdeles aktivt.

Styret